

CGO: Kakav je generalni stav/pozicija Vaše partije o pitanjima rodne ravnopravnosti, ženske političke participacije i osnaživanja žena? Kako se to manifestuje u partiji?

ERVIN IBRAHIMOVIĆ: Kod nas u Bošnjačkoj stranci je visoko na agendi vladavina prava, gdje podrazumijevamo i rodnu ravnopravnost. Mi smo partija koja se bezrezervno zalaže za EU, a jedna od osnovnih demokratskih vrijednosti je rodna ravnopravnost. I čini mi se da svake godine i mi sazrijevamo kada je u pitanju ta realnost. Ponosan sam da smo jedna od partija koja u pravom smislu pokazuje da jesmo za afirmaciju rodne ravnopravnosti. Ako se vratimo 10-15-20 godina unazad, napravili smo ogroman iskorak. Ne kažem da je dovoljan, ali, kad je u pitanju naša stranka, sjećam se 2006. godine kad smo pravili poslaničku listu i nije nam to išlo dobro u dijelu ravnopravnosti žena i muškaraca na listi. Ipak, svaki sljedeći izborni ciklus smo to unapređivali, da bi danas bili među dvije ili tri partije koje imaju najveći broj žena na listi, tako da smo izuzetno ponosni.

Ali, svi moramo dati doprinos. Ovdje ne treba da se držimo strogo pitanja rodne ravnopravnosti. To je život, realnost. Treba da gledamo ne muško-žensko, nego da su jednaka prava za sve nas. S ponosom kažem da je BS uzela možda taj trofej kad je u pitanju istaknutost žena u Skupštini. Jedino mi imamo šeficu kluba poslanika, ali ono što je važnije - u pravom smislu je opravdala to mjesto. Ona danas nije samo prepoznatljiva u Crnoj Gori, nego smo dobili podršku uoči izbora zahvaljujući prije svega njoj i našoj politici čak i od određenih predstavnika Bijele kuće, iz Amerike. Taj naš iskorak se, znači, višestruko vratio.

Uoči lokalnih izbora imali smo skup u Rožajama sa Forumom žena, gdje ih je bilo preko 120. Kada čujete njihova razmišljanja i vidite koji je to potencijal, onda stvarno svaka pratija treba da se bori da ih uključi a ne još da stavlja tu barijeru. Imamo dvije predsjednice opštinskih odbora, možda ćemo imati i treću brzo. I čini mi se da žene posebno osjećaju trenutak i vide svoj prostor u BS, gdje nam je to još jedan dodatni kvalitet. Postoji i velika šansa da ćemo imati dvije poslanice u Skupštini, na šta sam izuzetno ponosan, i vjerujem da će obje opravdati tu šansu. Ako uzmete taj procenat, to je visoki procenat u odnosu na druge partije, jer to nije populistička priča nego se stvarno zalažemo i idemo u tom pravcu.

I da zaključim, crnogorsko društvo sazrijeva. Možda neko očekuje da mi, kao nacionalna partija, i ne negujemo tu vrijednost. Ja vjerujem da moramo snažno slati signal da nema više prepreka, odnosno da ne pravimo barijere da li je žena za neku funkciju ili nije. Raduje me da su žene prepoznale tu šansu i sve više dolaze kod nas u stranku. Tako da nije ovaj rezultat slučajan.

CGO: Kako ocjenjujete nisku zastupljenost žena u političkom životu i na mjestima odlučivanja? Šta bi bili razlozi za to?

ERVIN IBRAHIMOVIĆ: Kao čovjek koji se, u pravom smislu, zalaže za rodnu ravnopravnost, pokušaću da u tom pravcu i odgovorim. Mislim da je, prije svega, u ukupnom ambijentu u Crnoj Gori, od 2006. godine pa do danas, postignut ogroman progres kada je u pitanju rodna ravnopravnost. U tom ambijentu imamo i dio tradicije koji čini da progres ne ide brzinom svjetlosti, ali se dešava.

Lično očekujem još jaču proaktivnost žena. Čini mi se da su, ipak, ostale zaštitničke, prije svega u onim elementarnim stvarima, kada je u pitanju porodica, pa tek onda daju sebe u drugim stvarima. Zato kažem da su žene mnogo odgovornije i ozbiljnije od muškaraca, i mislim da u narednom periodu moraju biti mnogo proaktivnije kako bi zauzele onaj položaj u državi koji zaslužuju.

Dakle, kriv je ambijent, ta tradicionalno postavljena nadmoć muškaraca u Crnoj Gori. Takođe, ne prebacujem odgovornost sa političara, ali mislim da NVO sektor nije dovoljno uradio da u pravom smislu stimuliše žene da prigrabe šansu u ovoj državi koju imaju. Na kraju, kada imate kvalitetan kadar neka duvaju vjetrovi sa svih strana, taj kadar nađe svoj put. Moramo još više razgovarati i raditi na edukaciji prava žena. I, naravno, da ne bude kriv samo NVO sektor, mislim da su medijske kuće malo uradile na polju afirmacije prava žena. Pogledajte naslovne strane, možda od 100 zadnjih naslovnih strana imate jednu afirmativnu priču o ženama. Mediji moraju mijenjati politiku i afirmisati ove vrijednosti o kojima pričamo.

CGO: Pomenuli ste važnost ukupnog društvenog ambijenta za osnaživanje žene. A kakav je ambijent unutar BS za političku participaciju žena i da li se ženama u okviru vaše partije pruža dovoljno prostora da iskažu svoje stavove?

ERVIN IBRAHIMOVIĆ: Zavisi o kojem opštinskom odboru je riječ. Naravno, u Rožajama ima puno žena i tu imamo neku energiju, ali može biti i veća.. Negdje imamo mnogo energije, a negdje pasivnost. I tu prepoznajem prostor za nastupajući rad Foruma žena. Kao što znate, mi smo članica Evropske narodne partije, u okviru koje postoji i poseban odbor Foruma žena, a šansu vidim i u tim evropskim iskustvima, koja bi nam pomogla da i na taj jačin još jače afirmišemo rad žena.

CGO: Da li su ova pitanja (opšta pitanja rodne ravnopravnosti i političke participaciju žena, ali i njihova kulturna, socijalna, seksualna i reproduktivna prava, ekonomsko osnaživanje, borba protiv nasilja nad ženama i sl) sada/ili su ikada bila na zvaničnoj agendi Vaše političke partije? I da li je partija ikada, a pogotovo za ove parlamentarne izbore, vodila kampanju o ovom pitanju, da li je bilo pokušaja unutar stranke da se ovo pitanje snažnije javno problematizuje i zagovara?

ERVIN IBRAHIMOVIĆ: Mi smo pred ove izbore, kao ozbiljna partija, uradili jednu anketu, da bi vidjeli na šta građani reaguju. Nije slučajna naš partijski rast, jer smo 70% kampanje usmjerili na osnovu te ankete. Na ovim izborima, fokus nam je bio na ekonomiji, pravima radnika, vladavini prava. Naravno, prepoznajem potrebu da u sledećem periodu, posebno kroz rad Foruma žena, i Foruma mladih, afirmišemo i druge teme i vrijednosti. Ponavljam, mi smo partija koja je relativno mlada na političkoj sceni i sazrijevali smo iz ciklusa u ciklus. Možda smo mogli mnogo više da radimo na tom polju, ali u narednom periodu sigurno hoćemo. Ja, kao predsjednik, i moji saradnici ćemo dati snažan doprinos kada je u pitanju zaštita prava žena. Naravno, stop nasilju i svemu onom što se kosi sa elementarnim ljudskim vrijednostima.

CGO: Istraživanje CGO-a, takođe, pokazuje da je u medijima samo 2% vremena i prostora u tekućoj kampanji posvećeno pitanjima rodne ravnopravnosti i osnaživanja žena? Zašto mislite da je to tako?

ERVIN IBRAHIMOVIĆ: Poražavajući je taj podatak, ali mislim da su prosto preovladale teme koje su nametnute i prije izbora. To su ekonomija, borba protiv organizovanog kriminala i korupcije. Dodatno, još nekoliko afera je totalno bacilo u plan ova pitanja za koja vjerujem da će u narednom izbornom ciklusu, ako ne u vrhu, onda biti jedna od vrlo značajnih tema svih partija, posebno ako želimo da budemo progresivno društvo. A mislim da su nam građani rekli u kojem pravcu treba da idemo.

CGO: Posljednjih nekoliko godina, posebno su izraženi govor mržnje, mizogini, seksistički komentari i negativne kampanje usmjerene ka ženama u političkom i javnom životu. Iako naše istraživanje pokazuje da je u prvim danima kampanje za parlamentarne izbore u tom dijelu ostvaren određen pomak, pojedini mediji su i dalje vodili prljave kampanje protiv nekoliko žena iz različitih partija. Međutim, gotovo da su samo žene stale u odbranu svojih koleginica. Zašto je to tako i zar muškarcu u tome ne vide problem?

ERVIN IBRAHIMOVIĆ: Mi smo se vodili time da je, ipak, glas žena važniji u tom trenutku i htjeli smo da osnažimo sve žene solidarnošću žena. To je bio razlog zašto je kod nas žena osudila to, a ne neko od muškaraca. Htjeli smo da ona pošalje poruku solidarnosti ka svim ženama.

CGO: Da li upravo to odvrća žene od ulaska u politiku?

ERVIN IBRAHIMOVIĆ: Mislim da mora jedan dio tih žena snažno da krene, ne da se žrtvuje, ali da istrpi sve te udare zarad nekih novih boljih vremena, za druge žene, za našu djecu. Ne pozivam ja na mučeništvo i na žrtvu, i takve udare i sve ovo što su prolazile određene koleginice i žene u Crnoj Gori snažno osuđujem. S druge strane pozivam da budu još čvršće kako bi svi ti udarci otupjeli i u narednom periodu žene zauzele mjesta koja im stvarno pripadaju, a pripadaju ravnopravno svima u našoj državi. Živim za taj dan kad ćemo moći da sjednemo i kažemo da Crna Gora daje jednake šanse za oba pola.

CGO: Ranije ste govorili o važnosti edukacije u ovom dijelu. Da li mislite da treba raditi više sa muškarcima unutar partija i, u određenoj mjeri, i neke od njih senzibilisati?

ERVIN IBRAHIMOVIĆ: Apsolutno, ali i to zavisi od različitih regija u Crnoj Gori. Neću reći da je patrijarhat na snazi u određenim dijelovima Crne Gore, jer sam zadovoljan kako država ide naprijed, ali možda nije isto razmišljanje u mojim Rožajama ili Nikšiću, ili, recimo, Podgorici. Mi moramo postići taj nivo svijesti da oni isto razmišljaju kad su prava žena u pitanju, i u mojim Rožajama i u, na primjer, Budvi. Imamo dosta posla pred nama i moramo raditi u tom pravcu.

CGO: U momentu sastavljanja izborne liste, jeste li se suočili sa nekom vrstom izazova ili problema kada je riječ o broju žena, odnosno zastupljenosti žena na listi? Da li one same pokazuju određenu vrstu inicijative da se na toj listi i nađu, ili to sve ide kao „vještački“ proces?

ERVIN IBRAHIMOVIĆ: Zadovoljan sam kako ide taj proces, posebno u našoj stranci. Kada smo predlagali listu, obišli smo sve opštinske odbore i, između ostalog, razgovarali sa predstavnicama foruma žena. Posebno sam oduševljen sa dva-tri opštinska odbora koliko su izrazile spremnost da budu visoko na našoj listi. Tako da osjećam da ta energija postoji, ali da još malo mora biti usmjerenija. I čini mi se da to kod žena ide mnogo lakše nego kod muškaraca, čini mi se da su žene dosta odgovornije. Tako da nije bilo problema oko liste, žene su pokazale ambicije i mislim da možda nisu dobile sve one pozicije koje su htjele na listi, ali da smo im ostavili tu šansu da možda vrlo brzo budu poslanice. Time smo stvarno poslali poruku, i to mi je bio cilj kada sam posjećivao odbore, da stranka sazrijeva i da nam treba ta snaga žena, ali da i one treba da uhvate trenutak. Između ostalog sam rekao da znam da Bošnjakinje nemaju samo jednu Strujičku kao lavicu, nego da imaju hiljade takvih žena, ali treba da ih prepoznamo i da im damo šansu. Čini mi se da je to dobro prihvaćeno kod određenih opštinskih odbora i da ćemo u narednom periodu pokazati i kroz javne nastupe i kroz politički život da imamo mnogo žena koje mogu da rade, ako ne isti, možda i bolji posao nego Strujička.

CGO: Ukoliko se ne varam, vi ste imali 41% žena na listi, što znači da ste druga po redu lista sa najvećim brojem žena. S druge strane, svjedoci smo da su žene u najvećem broju slučajeva na ostalim izbornim listama za parlamentarne izbore zastupljene gotovo u najmanjoj mogućoj mjeri koju zakon nalaže. Zašto je to tako? I da li mislite da su kvote, kao mjera afirmativne akcije, određena vrsta prelaznog rješenja, ili imaju potencijal da suštinski mijenjaju situaciju?

ERVIN IBRAHIMOVIĆ: Ja sam zagovornik visokog nivoa političke kulture na našoj političkoj sceni u Crnoj Gori. Dozvolite da ne komentarišem druge partije, mogu pričati samo o našoj stranci. Ne volim da ulazim u rad drugih partija, i volio bih da naučimo jedni druge da ne ulazimo u dvorište onog drugog. Mi pokazujemo našim djelovanjem da želimo da žene aktivnije participiraju u svim sferama društveno-političkog života. Ali, mi moramo da shvatimo da ne treba zakon da nas obavezuje, nego treba da damo doprinos u pravom smislu, pa ukoliko muškarac zaslužuje bolje mjesto na listi on treba da bude tu. No, ukoliko je to žena, onda ona treba da zauzme tu poziciju. I moramo da počnemo da živimo to, a ne da se krijemo iza zakona i normi. Mi smo, recimo, u Bijelom Polju brzo otvorili mjesto za jednu odbornicu koja je pokazala svojim aktivnostima da može to da nosi. Mi tražimo taj kvalitet kod žena, jer kažemo da je to dodatna vrijednost kod svih partija, ne samo nas. Dakle, živimo punim plućima, da nas ne vežu zakoni i kvote, nego kvalitet predloženih kandidata, bilo muško ili žensko. Zato pozivam još jednom žene da onakve kakve i jesu, hrabre, iskoriste svoju šansu, da dođu kod nas, da doprinesu boljem kvalitetu rada Bošnjačke stranke, a samim tim i da afirmišu sve svoje potencijale koje posjeduju.

CGO: Rekli ste da negdje od referenduma vidite određenu vrstu napretka u smislu zastupljenosti žena u politici. Međutim, brojke u ovom momentu ukazuju da nećemo ostvariti takav progres ni u ovom skupšinskom sazivu, a vidjećemo kakvo će biti stanje sa izvršnom vlašću. Kakve su Vaše pretpostavke?

ERVIN IBRAHIMOVIĆ: Mislim da je od 2020. godine atipičan ambijent na političkoj sceni Crnoj Gori, koji nam može biti reper i kad je riječ o rodnoj ravnopravnosti. Eto, recimo, imamo jednu damu za predsjednicu Skupštine. To je možda i najbolje što se desilo u ove zadnje tri godine. S druge strane, politička scena svake godine je možda i najmanje onaj kvalitet koji bi mi željeli. Zato i naglašavam, kad se vratimo na priču o opštinskim i mjesnim odborima, da žene tamo treba da iskoriste svoj glas i da traže svoje mjesto. Mislim da će 44. Vlada imati razumijevanje ukoliko Bošnjačka stranka bude imala ženu u toj Vladi, ali organi partije o tome odlučuju pa ćemo vidjeti.

CGO: Kad pričamo o nekim rukovodećim pozicija u društvu, da li mislite da su mjesta u nekim sektorima, poput bezbjednosti, odbrane, itd. unaprijed rezervisana za muškarce? Zašto se ženama više opredjeljuju mjesta u, na primjer, prosvjeti, zdravstvu, itd? Kako ta nepisana pravila da mijenjamo i da li postoji volja kod partija i budućih donosioca odluka za takvim promjenama?

ERVIN IBRAHIMOVIĆ: Ukoliko napravimo utakmicu, u kojoj kvalitet određuje najboljeg, onda će i žene naći svoje mjesto u tome. Ja nemam problem s tim. I znam nekoliko država gdje žene vode unutrašnje poslove. I mi smo imali u 42. Vladi ministarku odbrane. Ipak, mislim da osnovna referenca treba da bude kvalitet. I možda nama to izgleda previše sporo, i možda jeste sporo, ali ta pravila će dovesti do ravnoteže kad je u pitanju rodna ravnopravnost. Meni je reper kvalitet, i ono što treba da afirmišemo i zagovaramo, jeste da žene završavaju što kvalitetnije škole. Od kvaliteta niko ne bježi. Tako da vjerujem da su najbolji recept reference i dobra, fer utakmica. I onda se neće gledati ko je na kojem mjestu – da li je to žena ili muškarac.

CGO: Koji su to, prema Vašem mišljenju, mehanizmi za veće uključivanje žena u politiku, i za jačanje ženskog liderstva u politici, a gdje vidite najveću prepreku? Ko tu snosi najveću odgovornost?

ERVIN IBRAHIMOVIĆ: Valjalo bi da prihvatimo da muškarci imaju veliki dio odgovornosti. Ipak, s druge strane, očekujem mnogo veću proaktivnost samih žena. Mislim da je to ključ svega. Veća proaktivnost od mjesta u kojem žive, od radnog mjesta, i tako dalje. Kao predsjednik partije, a sigurno i sve moje kolege u drugim partijama, kada naiđu na kvalitet, nemaju taj luksuz da ga se odreknu. Žene i među sobom treba da počnu da forsiraju najbolje među njima, i nema tog predsjednika ni te partije koja bi smjela onda da kaže, toj jakoj poruci žena, da one određeno mjesto ne treba da pokrivaju. Pozivam sve žene da svojom mudrošću, odlučnošću, hrabrošću, i pameću istupe i da se bolje uključe u društveno-političke sfere života.